

Informace o vztahu státního rozpočtu k rozpočtům obcí

Všechny obce (včetně hl. m. Prahy) a kraje zajišťují jak samostatnou působnost, tak státní správu, kterou vykonávají jako svou přenesenou působnost:

samostatná působnost - obec a kraj ji vykonává prostřednictvím svých volených orgánů (např. zastupitelstvo, rada) - např. se sem řadí nakládání s majetkem a finanční hospodaření;

přenesená působnost - vykonává ji jménem státu obecní úřad (např. působnost stavebního úřadu), krajský úřad (např. přezkum hospodaření obcí). Většina obcí zajišťuje pouze základní rozsah státní správy; podle rozsahu státní správy existují obce s funkcí matričního úřadu, stavebního úřadu, obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností; k částečné úhradě výkonu přenesené působnosti je obcím a krajům poskytován ze státního rozpočtu příspěvek.

Hospodaření územních samosprávných celků:

Nástrojem finančního hospodaření ÚSC je rozpočet, který se sestavuje na jeden kalendářní rok (rozpočtové období) a střednědobý výhled rozpočtu. Ten představuje nástroj střednědobého plánování a sestavuje se pro období 2-5 let po roce, na který se sestavuje rozpočet.

Východiska pro sestavení predikce

Odhady vývoje hospodaření jednotlivých složek územních rozpočtů pro roky 2024 a 2025 byly připraveny s využitím následujících podkladů:

- aktuální makroekonomická predikce České republiky,
- daňová predikce na rok 2024 a 2025,
- aktuální bilance příjmů a výdajů obcí, krajů a SO,
- upravené rozpočty kapitol státního rozpočtu a státních fondů.

Uváděné hodnoty vztahující se k příjmům, výdajům a saldu jednotlivých kategorií územních rozpočtů pro roky 2024 a 2025 představují odhady, které jsou vždy postupně zpřesňovány na základě aktuálního vývoje.

Hlavní faktory mající vliv na vývoj hospodaření územních rozpočtů v letech 2024 a 2025

• Ekonomický vývoj ovlivněný aktuálním děním

V hospodaření územních rozpočtů se pozitivně projevuje i stávající inflační vývoj. **Nižší inflace** snižuje výdaje na provoz i investice a nezatěžuje tak výdajovou stranu územních rozpočtů. Růst tuzemské ekonomiky má kladný efekt i na straně příjmů, a to v podobě **vyšších vlastních, zejména daňových, příjmů**. Pro letošní rok se očekává, že po loňské stagnaci ekonomika již mírně poroste a v příštím roce růst dále zrychlí.

• Nastavení rozpočtového určení daní

Na vývoji daňových příjmů obcí a krajů se pozitivně projevila novela zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní (dále jen „RUD“), která především v souvislosti se zrušením tzv. „superhrubé mzdy¹“ navýšila podíly obcí a krajů na sdílených daních. U obcí se podíl na sdílených daních navýšil s účinností od 1. 1. 2021 z 23,58 % na 25,84 %. U krajů se jednalo o navýšení z 8,92 % na 9,78 %.

V předchozích letech také došlo k úpravám zákona o RUD, které přinesly následující posílení daňových příjmů územních samosprávných celků: Od 1. 1. 2016 byl navýšen podíl krajů na dani z přidané hodnoty na 8,92 %. U obcí došlo s účinností od 1. 1. 2017 k navýšení podílu na dani z přidané hodnoty na 21,4 % a zároveň byl zrušen problematický 30% podíl obcí na dani z příjmů fyzických osob z příznání. Od 1. 1. 2018 došlo u obcí k dalšímu navýšení podílu na dani z přidané hodnoty na 23,58 % a zároveň se navýšila váha kritéria počtu dětí a žáků ZŠ a MŠ v působnosti obcí ze 7 % na 9 %.

Součástí tzv. konsolidačního balíčku² byla i změna podílů obcí a krajů na sdílených daních. V návaznosti na postupný náběh opatření v balíčku jsou podíly obcí a krajů na výnosu sdílených daní stanoveny odchýlně pro roky 2024 a 2025. Cílem této poslední účinné novely zákona o RUD bylo podíly obcí a krajů na sdílených daních stanovit tak, aby kladné efekty z opatření obsažených v konsolidačním balíčku náležely pouze státnímu rozpočtu.

Struktura příjmů a výdajů obcí v letech 2020 – 2025 (v mld. Kč)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2025/2020	2025/2024
	Skutečnost	Skutečnost	Skutečnost	Skutečnost	Oč. skutečnost	Predikce	Index	Index
Daňové příjmy	230,8	256,0	295,7	340,7	348,9	358,0	155,1%	102,6%
Nedaňové příjmy	36,1	39,0	47,6	55,6	62,1	66,0	182,8%	106,3%
Kapitálové příjmy	7,0	10,2	9,7	6,7	8,2	9,1	130,0%	111,0%
Přijaté transfery ze SR	95,0	87,2	84,5	90,1	93,9	83,8	88,2%	89,2%
	77,4	67,4	61,7	68,7	64,8	54,8	70,8%	84,6%
Příjmy celkem	368,9	392,4	437,5	493,1	513,1	516,9	140,1%	100,7%
Běžné výdaje	252,1	261,9	294,4	321,7	337,8	353,2	140,1%	104,6%
Kapitálové výdaje	97,8	97,2	117,8	115,7	127,0	132,4	135,4%	104,3%
Výdaje celkem	349,9	359,1	412,2	437,4	464,8	485,6	138,8%	104,5%
Saldo	19,0	33,3	25,3	55,7	48,3	31,3		

▪ Daňové příjmy

Pro rok 2024 se očekává, že daňové příjmy obcí dosáhnou 348,9 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 2,4 %, tj. o 8,2 mld. Kč. Tento údaj zahrnuje z důvodu lepší srovnatelnosti daňové příjmy hl. m. Prahy, které hlavní město získává jako obec i kraj.

Na výši inkasa v letošním roce působí mimo jiné růst zaměstnanosti, mezd a platů, růst cen, opatření přijatá v rámci konsolidačního balíčku, spotřeba domácností, atd.

Od roku 2024 došlo v souvislosti s přijetím tzv. konsolidačního balíčku mimo jiné ke změně RUD obcí. Obce zůstaly jedinými příjemci zvýšeného příjmu u daně z nemovitých věcí (zhruba + 10 mld. Kč). Oproti tomu byly obcím adekvátně upraveny podíly na sdílených daních tak, aby byl na globální úrovni efekt z této změny neutrální, přičemž k promítnutí došlo jednotně do všech třech sdílených daní (daň z přidané hodnoty, daň z příjmů fyzických a právnických osob). Z tohoto důvodu je nutné hodnotit vývoj daňových příjmů obcí mezi roky 2023 a 2024 jako celek, protože na úrovni jednotlivých položek daňových příjmů jsou údaje nesrovnatelné.

Z následujícího grafu je patrné, že daňové příjmy obcí od roku 2009 meziročně nepřetržitě rostou, kromě roku 2020, kdy došlo k jednorázovému propadu daňových příjmů obcí v důsledku pandemie onemocnění COVID-19.

V roce 2025 se očekává, že daňové příjmy obcí ve srovnání s rokem 2024 vzrostou o 2,6 %, tj. o 9,1 mld. Kč.

Hlavní vlivy na inkaso daní v roce 2025:

- aktuální ekonomická situace v České republice,
- dopady přijatých opatření, z hlediska obcí a krajů se jedná např. o další změnu podílu obcí a krajů na sdílených daních účinnou od 1. 1. 2025 (viz Příloha č. 2 tabulkové části), která byla rovněž součástí tzv. konsolidačního balíčku. I pro tyto podíly platí respektování principu, kdy dodatečné kladné efekty z přijatých opatření u daně z příjmů právnických a fyzických osob budou náležet pouze státnímu rozpočtu,
- **Příspěvek na výkon státní správy pro obce**
Celkový objem příspěvku pro obce se meziročně snížil o 4,21 %, přičemž tato úhrnná změna (z 10,514 mld. Kč v roce 2024 na 10,071 mld. Kč) vyplývá především z nulové meziroční valorizace a ze snížení finančního objemu o 443 114 952 Kč v důsledku změny rozložení kompetencí v soustavě stavebních úřadů.

